

Sterilisationsspørgsmaalets Stilling i de nordiske Lande.

Af Landsdommer O. HAACK

I Tidsskriftets Aargang 1929 p. 300 f. f. har jeg kortelig kommenteret den sammesteds gengivne Tekst til den danske Lov af $\frac{1}{6}$ 1929 om Adgang til Sterilisation, hvorved *Danmark* som den første europæiske Stat har tilvejebragt en Særlov om Tilladeligheden af at sterilisere Mennesker. Af Hensyn til Sammenligningen med de nedenfor gengivne svenske og finske Lovforslag aftrykkes den danske Lovs Tekst paany her:

§ 1.

Personer, hvis Kønndrifts abnorme Styrke eller Retning udsætter dem for at begaa Forbrydelser og derved fremkalder Fare for dem selv og for Samfundet, kan efter forudgaaende lægelig Vejledning om Indgrebets Følger og efter egen Begæring underkastes Indgreb i Kønsganerne, naar Tilladelse hertil meddeles af Justitsministeren efter indhentet Erklæring fra Retslægeraadet og Sundhedsstyrelsen.

Saadan Begæring kan kun indgives af Personer, der har opnaaet Myndighedsalder. Den skal være ledsaget af en Lægeerklæring og indeholde saa fuldstændige Oplysninger som muligt om de for Andrageren bestemmende Grunde. Er Andrageren umyndiggjort i personlig Henseende, skal Begæringen være tiltraadt af Værgen. Lever Andrageren i ægteskabeligt Samliv, skal som Regel Ægtefællens Samtykke foreligge.

§ 2.

Justitsministeren kan endvidere efter indhentet Erklæring fra Retslægeraadet og Sundhedsstyrelsen tillade Indgreb i Konsorganerne hos psykisk abnorme Personer, der er anbragt under Forsorg af en Statsanstalt eller en i Henhold til Fattigloven af 9. April 1891 § 61 godkendt Anstalt, og for hvis Vedkommende det, selv om de ikke frembyder saadan Fare for Retssikkerheden som i § 1 omhandlet, maa anses særdeles magtpaaliggende for Samfundet og gavnligt for dem selv, at de sættes ud af Stand til at faa Afkom.

Indstilling i saa Henseende til Justitsministeren kan kun indgives med Hensyn til Personer, der har opnaaet Myndighedsalderen, og maa fremkomme fra vedkommende Anstalts Ledelse med vedlagt Udtalelse fra Anstaltens Læge eller Embedslægen, og Indstillingen skal, saafremt den paagældende ikke som Følge af mentale Mangler er ude af Stand til at forstaa Betydningen af et saadant Indgreb, være tiltraadt af denne selv. Indstillingen skal være ledsaget af en Erklæring fra en i denne Anledning beskikket Værge; er den paagældende psykisk abnorme Person umyndig, kan hans Værge beskikkes til at afgive nævnte Erklæring. Forinden Værgen afgiver sin Udtalelse, skal han af Lægen vejledes om Indgrebets Følger. Er den paagældende gift, uden at Samlivet er ophævet ved Separation eller længere Tids faktisk Adskillelse, skal som Regel Ægtefællen samtykke i Foretagelsen af Indgrebet.

§ 3.

Forinden Justitsministeren meddeler Tilladelse til Foretagelse af de i denne Lov omhandlede Indgreb, skal Ministeren forvise sig om, at den paagældende, efter Omstændighederne Værgen, er klar over Beskaffenheden og de antagelige Følger af det Indgreb, som der bliver Spørgsmaal om at foretage.

Godkender Justitsministeren, at Indgreb foretages, skal

dettes Art angives ved dets lægevidenskabelige Betegnelse. I de i § 1 nævnte Tilfælde vælger den paagældende blandt Læger med fornøden kirurgisk Uddannelse selv en Læge til at foretage Indgrebet, medens Lægen i de i § 2 nævnte Tilfælde udpeges af vedkommende Anstaltsledelse. Det paahviler Lægen, naar Indgrebet er foretaget, herom uopholdelig at underrette Justitsministeriet.

Afslaar Justitsministeren Henvendelsen, maa denne ikke fornyes, før 1 Aar er forløbet efter Afslagets Datum, medmindre der er indtraadt Omstændigheder af Betydning for Afgørelsen, der ikke forelaa ved den tidligere Henvendelse.

§ 4.

Udgifterne ved de i §§ 1 og 2 omhandlede Indgreb betales af den paagældende selv. Hvis vedkommende ikke har Midler hertil, betales Udgifterne i de i § 1 nævnte Tilfælde af Statskassen, i de i § 2 nævnte Tilfælde efter Fattiglovgivningens almindelige Regler, i begge Tilfælde uden Fattighjælps Virkning for den paagældende.

Justitsministeren afgør efter Forhandling med Indenrigsministeren, om Udgifterne helt eller delvis vil være at afholde af vedkommende Person, af Statskassen eller efter Fattiglovgivningens almindelige Regler.

§ 5.

Den, som uhjemlet foretager de i denne Lov omhandlede Indgreb, straffes, for saa vidt Forholdet ikke efter den øvrige Lovgivning medfører højere Straf, med Bøder fra 500 Kr. til 5 000 Kr.

Forsømmelse af at give den i § 3, 2det Stykke, 3die Punktum, omhandlede Underretning straffes med Bøder fra 10 til 200 Kr.

Bøderne tilfalder Statskassen.

§ 6.

Loven skal forelægges Rigsdagen til Revision senest i dennes ordentlige Samling 1933—34.

Som tidligere fremhævet, hjemler Loven ikke Sterilisation som Straf eller som Straf-Surrogat og ej heller som en almindelig racehygiejnisk Foranstaltning. Anvendelse af Sterilisation er indskrænket til to, paa humanitære og sociale Hensyn begrundede Grupper af Tilfælde, nemlig 1) overfor Personer med opnaaet Myndighedsalder, hvis Konsdrifts abnorme Styrke eller Retning udsætter dem for at begaa Forbrydelser og derved fremkalder Fare for dem selv og for Samfundet, og som selv fremsætter Begæring derom (altsaa ikke blot samtykker deri), og 2) overfor psykisk abnorme Personer med opnaaet Myndighedsalder, der er anbragt under Statsforsorg paa Anstalt, og for hvis Vedkommende det, selv om de ikke frembyder saadan Fare for Retssikkerheden som Gruppen under 1), maa anses særdeles magtpaaliggende for Samfundet og gavnligt for dem selv, at de sættes ud af Stand til at faa Afkom; for denne anden Gruppes Vedkommende kræves Samtykke fra den paagældende, saafremt han overhovedet er i Stand til at forstaa Indgrebets Betydning, og desuden skal der foreligge Erklæring om Sagen fra en Værg for ham. I Hovedsagen tager Gruppe 1) Sigte paa (aktuelle og potentielle) Sædelighedsforbrydere, Gruppe 2) paa aandssvage og visse sindssyge paa Anstalter; for Gruppe 1) vil Operationen i Almindelighed gaa ud paa Kastration (Fjernelse af selve Kønsglandlerne), for Gruppe 2) vil almindeligvis Sterilisation i snævrere Forstand (den blotte Aflukning af Kønsglandlens Udførselsvej) være tilstrækkelig. Sterilisation kræver i hvert enkelt Tilfælde Tilladelse af Justitsministeren efter indhentet Erklæring fra Retslægeraadet og Sundhedsstyrelsen. Fordi Afgørelsen ligger hos Justitsministeren, som er øverste Pupilautoritet, har man ment med Hensyn til Gruppe 2) at kunne nøjes med en Erklæring i Stedet for et egentligt Samtykke af Værgen for den, der ikke selv forstaaer Betydningen af Indgrebet. Den paa egentlig medicinsk Indikation begrundede Sterilisationsoperation, som den, der fyldestgørende kan begrundes alene ved Hensynet til Personens

egen Helbredstilstand, falder udenfor Lovens Omraade, dens Forsvarlighed afhænger herefter som tidligere af Lægens faglige Skøn, og den kan foretages paa hans Lægeansvar uden yderligere Godkendelse udover Patientens Indvilgelse. Loven er nærmest en Forsøgslov paa 5 Aar, idet den skal forelægges Rigsdagen til Revision senest i Samlingen 1933—34. Det er mig bekendt, at dens § 1, der omhandler Gruppe 1), allerede er søgt og tilladt benyttet i adskillige Tilfælde; hvorledes det i saa Henseende staar med Hensyn til Gruppe 2) (§ 2), er mig ubekendt; antagelig vil der, naar Loven har været noget længere Tid i Funktion, kunne erholdes Oplysninger om Antallet for begge Grupper. Det har været et vægtilt Hensyn ved Lovens Udarbejdelse, at Tilladelsen til slige Operationers Udførelse vil kunne lette Tilværelsen for de paagældende Personer af begge Grupper, for den førstnævntes Vedkommende ved at holde dem fri for Straf og Internering, for den sidstnævntes ved eventuelt at muliggøre en Udskrivning fra Anstaltsanbringelsen. Den danske Lov kræver ikke, at der med Hensyn til de enkelte Tilfælde under Gruppe 2) skal paavises begrundet Formodning om, at den psykiske Abnormitet er arvelig.

I Norge blev Spørgsmaalet om Sterilisation af Sædelighedsforbrydere taget op til Drøftelse i den Komité, som af Justitsministeriet blev nedsat i 1922 under Forsæde af Professor *Jon Skeie* til Revision af Straffeloven. Komitéen afgav i 1925 første Del af sin Indstilling, hvor det (p. 133) udtales: »Som særlig sikringsmiddel mot sedelighetsforbrytere har komitéen drøftet anvendelse av operative inngrep. Professor *Ragnar Vogt* og Læge *Ingeborg Aas* har efter komitéens anmodning utretet den medisinske del av dette spørsmål Komitéen finner ikke at kunne anbefale forholdsregler av denne art, ikke som straff og heller ikke som sikringsmidler. Derimod vil man under revisionen av kapitlet om forbrytelser mot liv,

legeme og helbred foreslaa (i en senere innstilling), at loven udtrykkelig gir hjemmel til å foreta en operasjon i kjønnsorganerne med en patients samtykke, selv om den ikke har et medisinsk formål i snævrere betydning, med det øjemed at befri vedkommende for en abnorm kjønnsdrift, som har bragt eller truer med å bringe ham i konflikt med loven*)«. Komitéen gaar ud fra, at efter nugældende norsk Lov vil Samtykke til en saadan Operation uden egentlig medicinsk Indikation ikke kunne gøre den straffri — en Forudsætning, som ogsaa den danske Sterilisationslov gaar ud fra for dansk Rets Vedkommende. — De nævnte norske medicinske Sagkyndige synes at være enige om, at den Operation, hvorom der i det omhandlede Øjemed overhovedet kan være Tale, er egentlig Kastration, idet denne kan — i hvert Fald i visse Tilfælde — virke formaalstjenlig overfor Mænd med abnorm Styrke eller Retning af Kønnsdriften; endvidere peger de Sagkyndige paa, at Foretagelsen af en saadan Operation i givet Fald kan overflodiggøre andre Sikringsforanstaltninger og dermed aflaste Samfundet for den økonomiske Byrde ved Personens Internering. — Om Sterilisation som en af racehygiejniske eller dermed beslegtede Hensyn motiveret Foranstaltning har Komitéen ifølge sin Opgave ikke haft Anledning til at udtale sig, og det vides ikke, at Norge iøvrigt har taget denne Side af Spørgsmaalet op til legislativ Overvejelse. Professor Vogt bemærker herom i sin Erklæring blot, at det norske Samfund ikke har anerkendt den operative Racehygiejne som et selvstændigt Formaal.

Komitéens Formand Professor Skeie har velvilligst meddelt mig, at den bebudede Indstilling om Hjemmel til med Samtykke at foretage en Operation i Kønnskirtlerne i det angivne Øjemed endnu ikke foreligger, idet presserende

*) Udhævelserne er foretaget af mig.

Arbejde med andre Dele af Straffelovgivningen har bevirket, at Komitéen endnu ikke er naaet til Revisionen af Kapitlet om Legemsforbrydelser.

I Efteraaret 1926 var Sterilisationsspørgsmaalet Genstand for Drøftelse i det norske medicinske Selskab i Oslo, hvor meget forskellige Anskuelser kom til Orde. Der syntes at være Stemning for at søge udvidet Begrebet »rent medicinsk Indikation« som Hjemmel for, at en Læge er befojet til med Patientens Samtykke at sterilisere. Der var overvejende Stemning mod Tanken om Sterilisation af rent racebiologiske Hensyn, og mange Stemmer imod at hjemle Sterilisation paa rent humanitær Indikation, hvorimod der til Gengæld blev fremsat Tanker om en Forbedring af den anticonceptionelle Teknik og om Tilladelighed af at fremkalde Abort paa et tidligt Stadium.

I Sveriges Rigsdag foreslog Professor *Alfred Petré*n i 1922, at man skulde anmode Regeringen om at foranstalte en Undersøgelse af, under hvilke Omstændigheder Sterilisation af aandssvage, sindssyge og Epileptikere, eventuelt Sædelighedsforbrydere, kan finde Sted, og derpaa for Rigsdagen indbringe et saadant Lovforslag, som Undersøgelsen maatte give Anledning til. Forslaget blev henvist til et Udvalg, der tiltraadte Forslaget bl. a. under Henvi-sning til, at det er en vigtig Statsopgave at forhindre de sjælelig defekte Personer i at forplante sig; dette har netop ogsaa fundet Udtryk i Ægteskabslovens Forbud mod, at saadanne Personer indgaar Ægteskab, og da dette Forbud ikke hindrer, at de paagældende faar Afkom, er der megen Grund til at overveje en Indskriden som af *Petrén* foreslaaet. Udvalget fremsætter iøvrigt sit eget Syn paa en Række af de Spørgsmaal, som herved opstaar. Regeringen lod derefter Spørgsmaalet overveje indenfor forskellige sagkyndige Kredse og nedsatte sluttelig omkring Nytaar 1927 et sagkyndigt Udvalg paa fire Medlemmer under Forsæde af Herredshovding *Gustaf Lindstedt*. Dette sidste Udvalg har i April 1929 til Socialdepartementet afgivet et saalydende

Förslag till Steriliseringslag.

Härigenom förordnas, som följer:

1 §.

Föreligger grundad anledning antaga, att någon på grund av arvsanlag skall komma att till sina barn överföra sinnessjukdom, sinnesslöhet eller fallandesot, som gör dem oförmögna att taga vård om sig själva, må han efter tillstånd enligt denna lag underkastas medicinskt ingrepp, varigenom han berövas fortplantningsförmågan (*sterilisering*).

Lag samma vare, där någon på grund av sjukdom, som ovan sagts, är varaktigt ur stånd att handhava vårdnaden om sina barn och skäl äro att antaga, att sjukdomen är ärftlig.

Sterilisering må endast ske genom ingrepp av sådant slag, att i allmänhet skada till hälsan ej är därmed förenad.

2 §.

Sterilisering må ej äga rum å den, som ej uppnått den för äktenskaps ingående stadgade lägsta ålder, med mindre särskilda skäl därtill äro; ej heller å sinnessjuk, där skälig förhoppning om hans tillfrisknande finnes.

Ej må någon steriliseras, som ej med insikt om åtgärdens innebörd samtyckt därtill, eller någon steriliseras mot sitt nekande eller motstånd.

Underårig, som står under annans vårdnad, må ej steriliseras utan dennes samtycke; ej heller må den, som på grund av rubbning i själsverksamheten eller stadigvarande missbruk av rusgivande medel är ur stånd att vårda sig själv, steriliseras utan förmyndarens samtycke.

3 §.

Tillstånd till sterilisering meddelas av medicinalstyrelsen.

4 §.

Vill någon, att sterilisering skall å honom företagas, göre ansökan därom hos medicinalstyrelsen.

För underårig må ansökan ock göras av den, som har vårdsnaden om honom, och för den, som är å allmän anstalt intagen, av anstaltens föreståndare.

Förmyndare, som i 2 § tredje stycket avses, må ock göra ansökan i fråga om myndlingen.

5 §.

Ansökan om sterilisering skall ske skriftligen och vara av sökanden egenhändigt undertecknad.

Ansökningen skall vara åtföljd av prästbevis rörande den, vilken åtgärden avser, innefattande enahanda uppgifter som flyttningsbetyg, intyg av anförvanter, make eller andra rörande de omständigheter, som äro av betydelse för bedömandet, om sådant fall är för handen, att sterilisering må äga rum, intyg av legitimerad läkare angående verkställd undersökning av den, vilken ansökningen avser, samt, därest till åtgärden erfordras samtycke av annan än sökanden, egenhändigt undertecknad handling, vari samtycket givits.

Läkarintyget skall innefatta bevis därom, att den, vilken ansökningen avser, så ock en var annan, vilkens samtycke jämlikt 2 § utgör villkor för steriliseringen, av läkaren upplysts om åtgärdens innebörd och följder samt med insikt om dem samtyckt till åtgärden.

Ansökningen och de handlingar, som skola åtfölja den, skola, med undantag av prästbeviset, vara avfattade å formulär, som fastställts av medicinalstyrelsen.

6 §.

Har ansökan om sterilisering rätteligen skett, pröve medicinalstyrelsen, så fort ske kan, om steriliseringen må äga rum.

Är den, som ansökningen avser, gift och framgår ej av handlingarna, att den andre maken samtyckt till åtgärden, skall styrelsen, där så ske kan, bereda denne tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Erfordras eljest för prövningen ytterligare upplysningar, förelägge styrelsen sökanden viss tid att därmed inkomma.

7 §.

Beslut om tillstånd skall skriftligen utfärdas. I beslutet skall tillika angivas den tid, för vilken tillståndet gäller. Över beslutet må klagan ej föras.

8 §.

Meddelat tillstånd vare förfallet, där steriliseringen ej verkstälts inom den i beslutet angivna tid.

9 §.

Sterilisering skall verkställas å lasarett eller sjukstuga av där anställd läkare. Innan steriliseringen sker, skall läkaren erinra den, vilken åtgärden avser, om dess innebörd och verkan.

Om verkställd sterilisering och vad därvid förekommit skall läkaren ofördröjligen insända meddelande till medicinalstyrelsen.

10 §.

Läkare eller annan, som närvarit vid eller deltagit i handläggning av ärende angående sterilisering eller i sådant ärende avgivit intyg eller yttrande, må ej i oträngt mål yppa något av vad han därvid erfarit. Den häremot bryter böte från och med femtio till och med ett tusen kronor, där ej förseelsen enligt allmän lag är med svårare straff belagd. Böterna tillfalla Kronan.

Förseelse, som i denna paragraf avses, må ej åtalas av allmän åklagare, där den ej av målsägaren till åtal angives.

Denna lag träder i kraft den

Forslaget er ledsaget af udførlige Motiver.

Dette Forslag er paa meget væsentlige Punkter forskelligt fra den danske Lov. Dennes foran omtalte Gruppe 1) — de aktuelle eller potentielle Sædelighedsforbrydere — omtales

ikke i det svenske Forslag; dettes § 1, sidste Stykke, skal ifølge Motiverne (p. 50) forstaas saaledes, at egentlig Kastration ikke hjemles ved Forslaget, og overfor Sædelighedsforbrydere er, som der vistnok er Enighed om, Kastration den eneste Operation i Kønsganerne, hvoraf der kan haabes den tilsigtede Nytte. Motiverne (p. 35) udtaler ogsaa udtrykkelig, at man tager bestemt Afstand fra Tanken om Kastration af Sædelighedsforbrydere, dels paa Grund af Resultatets Usikkerhed, og dels paa Grund af de Kastrationen ledsagende Virkninger paa Organismen. Kun en rent medicinsk Indikation kan gøre Kastration tilstedelig. Motiverne udtaler vel Sympati for de Tanker, der efter den danske Lovs Motiver har ført til her at tillade Kastration af den Sædelighedsforbryder, som selv begærer det, navnlig Ønsket om at lindre Tilværelsen for den kønsligt abnorme, der forgæves selv kæmper med en forbryderisk Drift, men vil dog ikke hjemle saadan Adgang i Lovforslaget. Derimod udtales det videre sammesteds: »De sakkunniga finna dock, at den rent medicinska indikationen för kastration i dessa fall ökas tämligen jämsides med samhällsriskens, och det torde sålunda vara befogat att här, utan särskild lagstiftning, lägga rätten till sterilisering och avgörandet i det enskilda fallet i den undersökande och den opererande läkarens hand«.

Jeg ser ikke rettere end, at Motiverne her giver de svenske Læger en farlig Anvisning. Er det — som Udvalget gaar ud fra — belagt med streng Straf efter gældende Ret at foretage en Kastration selv med den paagældendes Samtykke, naar ikke et Hensyn til hans eget Helbred berettiger det (»en rent medicinsk Indikation«), og fastslaar man i Lovforslaget, at dettes Bestemmelser ikke berettiger til at foretage egentlig Kastration, er det formentlig en Tilsløring af det sande Forhold at fremsætte Hensynet til Forebyggelse af Sædelighedsforbrydelser som en rent medicinsk Indikation, der uafhængig af Loven kan gøre Kastration tilstedelig. Dette Hensyn er efter min Formening ganske klart

en humanitær og social Indikation. Men fra Adgangen til at foretage Sterilisation paa saadanne Indikationer tager Motiverne netop (p. 34) Afstand, idet man udtaler, at der maa fordres i det mindste nogen Grad af Sandsynlighed for, at den foreliggende Sygdom er arvelig, og at man fra Sterilisationsmuligheden vil udelukke »en del sjukdomar på det själsliga området, vilka visserligen på grund av sin allvarliga natur skulle kunna inneböra en nog så stark social indikation för sterilisering i vissa fall, men vid vilka ärflighetsindikationer saknas«. Bliver det svenske Forslag til Lov, forekommer det mig under den anførte Forudsætning med Hensyn til den gældende Retstilstand givet, at Kastration af de Personer, som den danske Lovs Gruppe 1) omhandler, maa forblive strafbar i Sverige, netop ogsaa ved en contrario Slutning fra Lovforslagets Bestemmelser om, hvad der kan tillades.

Sammenligner man dernæst Forslagets § 1, 1. og 2. Stk. med den danske Lovs Gruppe 2), ses det, at Forslaget begrænser sig til Sindssygdom, Aandssvaghed og Epilepsi, hvor Sygdommen maa antages at hvile paa Arv eller arveligt Anlæg. Dette sidste er, som alt nævnt, en Betingelse for, at Sterilisation (her altid i den snævrere, mindre indgribende Form) overhovedet kan ske, idet Forslaget bygger paa en Forbindelse med Ægteskabsforbudene. De to Undergrupper er dels Personer, hvis Afkom af de nævnte Grunde maa forventes at blive ude af Stand til selv at tage Vare paa sig, om end Personen selv fænotypisk fremtræder som ikke-syg (§ 1, 1. Stk.), dels (§ 1, 2. Stk.) Personer med — formodet arvelig — Sygdom af nævnte Art, som derfor selv er ude af Stand til at tage Vare paa deres eventuelle Born (altsaa en social Indikation + Arvelighedsformodning). § 1, 3. Stk. giver den foran omtalte Regel, at Indgrebet kun maa være et saadant, som ikke medfører almindelig Skade paa Helbred, o: ikke egentlig Kastration.

Aldersbetingelsen er ikke, som i den danske Lov, Myndighedsalder, men kun Ægteskabsalder, hvorfra endda kan

dispenseres. Samtykke er nødvendigt; umyndiges Samtykke skal tiltrædes af Værgen; for Personer, som paa Grund af mentale Mangler o. l. ikke selv kan varetage deres Anliggender, skal ligeledes Værgen give Samtykke. Men efter § 2, 2. Stk., kræves derhos altid, at den paagældende selv samtykker deri »med insigt om åtgärdens innebörd«. Savner han efter sin Sindstilstand saadan Indsigt, er hans Samtykke ikke tilstrækkeligt, og nægter han — enten han har saadan Indsigt eller ej — Samtykke straks eller senere, da Indgrebet skal foretages, kan ligeledes Sterilisering ikke ske.

Tilladelse til Sterilisering i det enkelte Tilfælde skal søges hos Medicinalstyrelsen, medens den danske Lov lægger Afgørelsen i Justitsministerens Haand.

I nærværende Tidsskrifts Aargang 1930 p. 129 ff. har Professor Alfred Petrón kommenteret og kritiseret dette Forslag, som imidlertid da ikke samtidig blev aftrykt, da det først senere er tilgaaet Redaktionen. Petrón gaar ud fra Rigsdagsudvalgets Standpunkt, nemlig at Spørgsmaalet maa ses i tet Forbindelse med Ægteskabsforbudene, som et Supplement til Opnaaelse af disses Formaal: at hindre Børneavl fra de omhandlede syge Individuers Side, — ikke af racebiologiske Hensyn, da de i saa Henseende grundlæggende Arvelighedsforhold endnu ikke er tilstrækkelig klarlagt, men af humanitære og sociale Grunde, nemlig de paagældendes præsumptive bristende Evne til at opdrage og forsørge et Afkom. Ud herfra finder Petrón Forslaget mere restriktivt end, hvad Rigsdagen i sin Tid har forudsat, navnlig derved, at det som Vilkaar for at foretage Sterilisation ubetinget kræver dels en vis Indikation for Sygdommens Arvelighed, dels altid Samtykke af den, der skal steriliseres, saaledes at Indgrebet overhovedet ikke kan foretages paa en Person, der paa Grund af mentale Mangler er ude af Stand til at give dette Samtykke. Petrón hævder, at skal Forslaget kunne gøre den tilsigtede Nytte, maa det udvides derhen, at Sterilisation af uhelbredelig sindssyge og af aandssvage bliver tilladt alene paa social (humanitær)

Indikation, og uden at der kræves Samtykke af den psykisk defekte selv, idet Værgø, nærmeste Paarørende eller eventuelt vedkommende kommunale Myndighed maa kunne tillade Indgrebet.

Paa Svenska Kriminalistföreningens Aarsmøde i Februar 1930 var dette Lovforslag Forhandlingsemnet og fremkaldte en levende Diskussion, der bar Vidnesbyrd om de mest forskellige Opfattelser overfor Sterilisationsspørgsmaalet og dettes enkelte Problemer. Indlederen, Retspsykiateren Professor Olof Kinberg resumerede sin Opfattelse derhen, at Samfundsudviklingen af blandede humanitære og økonomiske Hensyn kræver Foranstaltninger til at hindre Slægtens Degeneration, at Sterilisering er den allervigtigste af saadanne Foranstaltninger, og at Sterilisering af retskapable Individder med deres Samtykke efter sin Natur maa sidestilles med andre Indgreb af lægelig, sygdomshindrende eller hygiejnisk Art og derfor ikke kræver nogen Lovhjemmel, men maa reguleres alene efter Lægevidenskabens Udvikling og Erfaring, medens Sterilisering af ikke-retskapable (ø: sindssyge, abnorme og mindreaarige) kræver en Lovhjemmel, da de paa-gældende ikke kan give et retsgyldigt Samtykke. Overfor de seksuelt abnorme mener Kinberg, at man ikke bør vige tilbage for egentlig Kastration, da Hensynet til deres legemlige Integritet bør veje mindre end Hensynet til, at de kan leve i Frihed og forsørge sig selv.

Under Diskussionen udtalte Præsident Schlyter som sin Opfattelse, at i Øjeblikket var en Sterilisations-Operation ikke strafbar, naar der forelaa Samtykke af en voksen og sjælssund Person. Dette bestred Professor Stjernberg, der paa den anden Side hævdede, at overfor de egentlig sindssyge kunde det overlades Lægerne at sterilisere, naar der forelaa Samtykke og stor Sandsynlighed for arvelig Overførsel af Sygdommen til Afkommet, idet et Indgreb da sikkert ikke er strafbart efter gældende svensk Retsopfattelse. Professor Wigert gjorde heroverfor gældende, at svenske Psykiatere ikke vilde tage Ansvaret for at følge denne sidste

Teori, men ønskede en Autorisation til slige Indgrebs Foretagelse fra en Myndighed, der baade saglig og formelt tog Ansvaret for den. Mod Tilladelse til den egentlige Kastration af Sædelighedsforbrydere tog Stjernberg stærkt til Orde, idet han bl. a. overfor den danske Lovs Bestemmelse om Gruppe 1) anførte, at Personer med abnorm stærk Kønndrift ikke som saadanne kan betegnes som »minderwertige« eller degenerative. Professoren synes herved at overse, at den danske Lov omhandler »Personer, hvis Kønndrift abnorme Styrke... udsætter dem for at begaa Forbrydelser og derved fremkalder Fare...«, og praktisk set kun Personer, der gennem et Sædelighedsattentat allerede har bevist deres Farlighed. Af Diskussionens Udtalelser fremgik iøvrigt, at man fra flere Sider fremhævede den Forskel mellem de sindssyge og de aandssvage, at de førstnævnte jævnsides med deres Abnormitet kan indebære og til deres eventuelle Afkom videregive værdifulde sjælelige Egenskaber (»Genialitet og Galskab følges ad«, siger jo et gammelt Ord), og at man derfor bør stille strengere Betingelser baade med Hensyn til Faren for Arvelighed og med Hensyn til Garantierne gennem Samtykke for at sterilisere sindssyge end for at foretage dette Indgreb overfor aandssvage. — Pladshensyn forbyder at komme ind paa flere Enkeltheder fra denne Droftelse, som iøvrigt er saa interessant, at det maa anbefales alle, der beskæftiger sig med Spørgsmaalet, at læse den svenske Kriminalistforenings trykte Referat af Mødet.

I *Finland* havde Socialministeriets Kontor for Børneforsorg i Juni 1925 foranstaltet et almindeligt Møde angaaende Aandssvageforsorgen, hvor der som Diskussionsgrundlag forelaa en af Friherre *v. Bonsdorff* udarbejdet Piece, hvori Forfatteren gør sig til Talsmand for eventuelt at tillade Sterilisation af aandssvage efter en nøje Prøvelse af det konkrete Tilfælde gennem en Tids Indlæggelse paa en Anstalt. I Tilslutning hertil foreslog han nedsat en Kommission af

Psykiatere og Jurister til at undersøge Spørgsmaalet, og dette Forslag blev tiltraadt paa Mødet. Ministeriet indhentede en Erklæring fra Medicinalstyrelsen og nedsatte derefter i Maj 1926 en Kommission under Forsæde af *Walter Andersin* med den Opgave at afgive en Betænkning om, hvorvidt det maa anses ønskeligt i Finland at indføre Lovgivningsbestemmelser, hvorved det af sociale og almindelige humanitære Hensyn tillades at foretage Sterilisation af Personer, som lider af Aandssvaghed, Sindssygdom og Epilepsi, samt eventuelt at udarbejde Forslag til en saadan Lov. Denne Kommission har i Maj 1929 afgivet følgende, af Motiver ledsagede

Förslag till lag om tillåtlighet av sterilisering i vissa fall.

I enlighet med Riksdagens beslut stadgas härmed:

1 §.

Finnes samhällets fördel kräva att sinnessvag, sinnessjuk eller fallandesjuk hindras att erhålla avkomma, må sådan person steriliseras i den ordning i denna lag sägs.

Lag samma vare:

därest tillstånd att ingå äktenskap kan fallandesjuk eller dövstum meddelas endast under förbehåll, att han steriliseras, eller

därest någon på grund av abnormt stark eller missriktad könsdrift visar anlag för begående av brott, varigenom han kunde utsätta sig själv, annan eller samhället för fara.

2 §.

Tillstånd till sterilisering beviljas av medicinalstyrelsen.

3 §.

Framställning om sterilisering av den, som avses i 1 mom. 1 §, må, därest han vårdas i anstalt för sinnessvaga, i sinnessjukhus eller i därmed jämförlig anstalt, göras av anstaltens föreståndare och i annat fall av hälsovårdsnämnden.

4 §.

Framställningen skall bifogas:

1. utlåtande av läkare, avfattat enligt fastställt formulär, med utredning om den i framställningen avseddes ärftlighetsförhållanden, själsliga utveckling och hälsotillstånd samt förloppet och beskaffenheten av hans sjukdom så ock hans levnadsförhållanden jämte övriga på saken verkande omständigheter ävensom huruvida han förmår uppfatta betydelsen av den ifrågasatta åtgärden;

2. skriftligt samtycke av den saken angår, där han förmår uppfatta åtgärdens betydelse och följder; samt

3. för omyndig jämväl förmyndarens skriftliga samtycke.

Saknar den saken angår förmåga att uppfatta åtgärdens betydelse och står han icke redan under förmyndare, skall åtgärd för utseende av förmyndare vidtagas.

Är personen i fråga gift, skall till framställningen fogas yttrande av maken eller utredning därom, att sådant ej kan utan betydande olägenhet eller tidsutdräkt erhållas.

5 §.

Den, som på grund av 1 punkten 2 mom. 1 § anhåller om tillstånd att bliva steriliserad, bifoge sin ansökan nödig utredning för bedömande av frågan, huruvida sökanden därefter kan tillåtes ingå äktenskap.

6 §.

Ansökan om sterilisering på skäl, som avses i 2 punkten 2 mom. 1 §, må göras endast av den saken angår efter uppnådd tjuogoett års ålder; och skall ansökningen åtföljas av sådant läkarutlåtande, som i 4 § avses.

Är sökanden gift, skalla makens yttrande över ansökningen infordras, därest det kan erhållas utan betydande olägenhet eller tidsutdräkt.

7 §.

Medicinalstyrelsen äger rätt att, för prövning av inkomna framställningar och ansökningar, av vederbörande myndighet erhålla nödiga uppgifter och utlåtanden samt att

låta verkställa för sakens utredning erforderliga undersökningar.

8 §.

Vid meddelande av tillstånd till sterilisering bör medicinalstyrelsen i sitt beslut ange beskaffenheten av den nödig befunda åtgärden. Vid överbägande av olika förfaringsätt skall beaktas, att den saken angår, ej åsamkas större lidande eller svårare påföljder än för syftemålets ernående är oundgängligt.

Medicinalstyrelsens beslut, vilket utfärdas avgiftsfritt, får icke överklagas.

9 §.

Åtgärd, som i 8 § avses, skall av läkare utföras å sjukhus. Är den saken angår obemedlad, utföres åtgärden avgiftsfritt å staten tillhörigt sjukhus.

Om åtgärdens verkställande skall läkaren inom tio dagar göra anmälan hos medicinalstyrelsen.

10 §.

De, vilka deltagit i handläggning av ärende, som i denna lag avses, skola hemlighålla vad därvid kommit till deras kännedom.

11 §.

Har läkare med begivande av den saken angår men utan tillstånd av medicinalstyrelsen steriliserat någon, ehuru åtgärden ej varit nödvändig för botande av sjukdom hos honom eller tryggande av hans hälsa, straffes med högst tvåhundra dagsböter.

Åsidosätter läkare anmälningskyldighet, som i 9 § avses, vare straffet högst tio dagsböter.

12 §.

Å statsrådet ankommer att meddela de närmare föreskrifter, som befinnes nödiga för denna lags bringande i verkställighet.

Medens den finske Tekst fylder 58 Tryksider, gengives paa svensk kun selve Forslaget og et Sammendrag af

Kommissionsbetænkningens almindelige Motiver, ialt 24 Sider, medens bl. a. de specielle Motiver vedrørende de enkelte Bestemmelser saaledes alene foreligger paa Finsk, med hvilket Sprog antagelig Flertallet af dette Tidsskrifts Læsere — ligesom jeg — ikke er fortrolige. Dette er meget beklageligt for den, som ønsker at foretage en nærmere Sammenligning mellem den danske Lov og de svenske og finske Forslag. Selve Teksten til Forslaget giver navnlig Anledning til følgende Bemærkninger:

§ 1, 1. Stk. svarer til den danske Lovs Gruppe 2), dog at de psykisk abnorme her, ligesom i det svenske Forslag, er udspecialiserede som aandssvage, sindssyge og Epileptikere. Naar der bruges Ordet »sinnessvag«, forklares dette i en Note i Motiverne (p. 63) derhen, at hermed menes ikke blot »sinnesslöa (idioter) utan jämväl i lindrigare grad sinnessvaga (imbeciller)«. Om ogsaa det svenske Udkast tager »Sinnesslöhet« i den her nævnte snævrere Betydning, ser jeg ikke af dettes Motiver. Om Psykopater udtaler de finske Motiver, at man kun mener at kunne gaa med til Sterilisation af saadanne i de Tilfælde, hvor Lidelsen er særlig svær og derhos hviler paa Arveanlæg, idet saadanne Personer kan henregnes under de sindssyge. Det finske Forslag kræver, som det ses, ligesom det danske ikke nogen oplyst Formodning om Lidelsens Arvelighed og kræver kun den sociale Indikation »samhällets fördel«. Nogen Aldersgrænse er ikke her foreslaaet, og det kræves ikke, som i Danmark, at Personen er indlagt paa en Anstalt, hvad ej heller det svenske Forslag kræver. — Bestemmelsen i § 1, 2. Stk. tager Sigte paa at muliggøre gennem Sterilisation Afgang fra Ægteskabsforbudene, et Øjemed, der ogsaa var paa Tale under Forhandlingerne i den Kommission, som udarbejdede Udkastet til den danske Lov, men som ikke har fundet noget Udtryk i denne. Endelig svarer § 1, 3. Stk. jfr. § 6 ganske til den danske Lovs Gruppe 1) Sædelighedsforbryderne, ogsaa med Hensyn til Initiativet og Aldersgrænsen 21 Aar, og det fremgaar klart af Motiverne

(p. 80), at der for disse Personers Vedkommende hjemles Adgang til at foretage egentlig Kastration. Lovforslaget hviler efter Motiverne paa den Anskuelse, at en Sterilisationsoperation, der ikke er hjemlet ved en rent medicinsk Indikation, er strafbar efter finsk Ret som grov Legems-skade, selv om den sker med den paagældendes Samtykke.

Tilladelsen til i det enkelte Tilfælde at sterilisere meddeles efter § 2, ligesom efter det svenske Forslag, af Medicinalstyrelsen. I den foran omtalte Diskussion i Svenska Kriminalistföreningen tog forøvrigt Stjernberg til Orde for, at Afgørelsen skulde træffes af et særlig Nævn eller en særlig Kommission, saaledes som af den danske Kommission i dennes Udkast foreslaaet, med en Dommer som Formand og som Medlemmer sagkyndige Læger og et Lægmandselement. De finske Motiver drøfter ogsaa denne Tanke, men foretrækker at overlade Medicinalstyrelsen Afgørelsen bl. a. i den Formening, at Almenheden vil have mest Tillid til denne Instans.

Reglerne om Samtykke svarer i det væsentlige til de danske, dog at efter det finske Forslag Værgen maa samtykke, ikke blot erklære sig, da Afgørelsen jo her ikke som i Danmark træffes af øverste Pupilauctoritet; Værgens Samtykke er tilstrækkeligt, selv naar den Person, der er Spørgsmaal om at sterilisere, er ude af Stand til at forstaa Sagen og derfor ikke selv kan give Samtykke — altsaa modsat den svenske Regel.

I § 11 1. Stk. findes en Straffebestemmelse for Læger, der steriliserer med Vedkommendes Samtykke, men uden Medicinalstyrelsens Tilladelse; denne svarer til Reglen i den danske Lovs § 5, 1. Stk., medens det svenske Lovforslag savner en tilsvarende Bestemmelse, maaske fordi man derigennem har villet lade Spørgsmaalet, om et saadant Indgreb med Samtykke virkelig kræver Lovhjemmel, staa aabent for Domstolenes Afgørelse.